

Kestävän kasvun hanke

1. vaiheen loppuraportti

Jaana Forslund

1 Investointi 1

1.1 Tausta ja yleiskuvaus

Investoinnissa 1 keskeistä oli edistää hoitotakuun toteutumista sekä purkaa koronavirustilanteen aiheuttamaa hoito-, kuntoutus- ja palveluvelkaa. Hoitotakuuseen liittyvää suunnitelmaa laadittiin myös alueen Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskushankkeen täydennysshaun yhteydessä. Päällekkäisyyden välttämiseksi rajasimme kehittämistyötä niin, että Tulevaisuuden sote-keskushankkeessa keskitymme hoitojonojen purkamiseen sekä toimintamallin uudistamiseen terveysasemapalveluiden sekä suun terveydenhuollon osalta. Tässä hankkeessa pääpaino oli mielenterveys- ja päihdepalveluissa sekä pitkäaikaissairauksissa / pitkäaikaissairauden riskissä olevissa asiakkaissa, mutta välillisesti myös laajemmin ennaltaehkäisevissä palveluissa ja sosiaalipalveluissa, sekä monialaisen yhteistyön kehittämisessä. Vuosina 2024-2025 kehittämistyötä kohdennetaan myös terveysasemien ja suunterveydenhuollon toimintojen kehittämiseen jatkona Tulevaisuuden sote-keskushankkeessa tehdylle työlle. Investoinnissa 1 tehty kehittämistyö on osittain myös jatkoa Rakenneuudistus- ja Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -hankkeille, joissa on valmisteltu mm. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen asiakkuussegmentointimallia ja päätetty ottaa käyttöön DigiFinlandin omistama Suuntima. Tämän käyttöönottoa valmisteltiin vuoden 2022 aikana. Omaolopalvelu on otettukäyttöön Porvoossa, Sipoossa ja Askolassa Rakenneuudistushankkeen aikana. Oirearvioiden käyttöönottoa jatketaan ja laajennetaan koskettamaan koko aluetta.

Covid-19 pandemia on aiheuttanut alueen kuntiin merkittävää palvelu- ja hoitovelkaaeri sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä. Itä-Uudenmaan tavoitteena on saavuttaa uuden hoitotakuulain mukaiset aikarajat. Siihen tähtäävää kehittämistyötä tehdään myös alueen Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskushankkeessa. Tarkasteltaessa mielenterveys- ja päihdehaasteista kärsiviä sekä lähisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneita tilastojen valossa (THL, Sotkanet), näyttäytyy Itä-Uudenmaan tilanne yleisesti kohtalaisen hyvänä muuhun maahan verrattuna. Jäsenkuntien palvelutarpeessa esiintyy kuitenkin myös alueellisia eroja. Nuorisopsykiatrian erikoissairaanhoidon avohoitokäyntejä Itä-Uudellamaalla Myrskylää ja Loviisaa lukuun ottamatta yleisesti vähemmän kuin muualla maassa. Lastenpsykiatrian erikoissairaanhoidon puolella tilanne on kuitenkin Myrskylää ja Sipoota lukuun ottamatta selvästi muuta maata heikompi, mikä voi vastaisuudessa näkyä nuorisopsykiatrian palvelutarpeen kasvuna. Myös kouluterveyskysely (THL; Sotkanet) tuo esille, että nuorten mielen hyvinvointi on ollut viime vuosina koetuksella, ja esimerkiksi koululaisten kohtalainen ja vaikea ahdistuneisuus ovat kasvaneet merkittävästi. Kouluterveyskyselyn mukaan erityisesti henkinen väkivalta on osa monen lapsen ja nuoren arkea, mutta koululaisten ja toisen asteen opiskelijat kokevat Itä-Uudenmaan vanhempien tai muun huolta pitävänäikuisten fyysistä väkivaltaa enemmän kuin maassa keskimäärin (vaihtelee kouluasteen mukaan 5-14 prosentin välillä).

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen strategiassa painotetaan hoidon saatavuutta ja jatkuvuutta, sekä etenkin nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluiden kehittämistä. Hankkeella pystyttiin tukemaan näitä molempia.

1.2 Tavoitteet

Tavoitteena oli tehdä selvitykset pitkäaikaissairaiden ja nuorisoasematoiminnan kehittämiseksi sekä Kumppanuustalon toimintasuunnitelma. Nämä tavoitteet saavutettiin ja selvityksiä

käytetään hankkeen toisen vaiheen toteutuksen pohjana. Osana Kumppanuustalo -konseptia huomioitiin myös lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden palvelujen suunnittelu yhteistyössä 3. sektorin toimijoiden kanssa.

Omaperheen käyttöönottoon valmistauduttiin alueellisesti ja kansalliseen kehittämiseen osallistuttiin. Omaolon käyttöä laajennettiin suunnitellusti. Omasuuntiman osalta tavoite jäi saavuttamatta, mutta työtä jatketaan hankkeen toisessa vaiheessa. Digituen järjestämistä koskeva tavoite jäi niin ikään saavuttamatta. Työ aloitetaan hankkeen toisessa vaiheessa.

1.3 Tuotokset

Tärkeimpinä investointi 1:n saavutettuina tuloksina voidaan mainita Nuorisoaseman suunnitelman valmistuminen ja päätöksentekoon saattamisen. Lisäksi Omaolon käytön seurantaan luotiin järjestelmällisyyttä ja siten tietoisuus työkalun hyödyntämisestä kasvoi. Kehittämiskenaariot pitkäaikaissairaiden / pitkäaikaissairauden riskissä olevien osalta valmistuivat.

Saavuttamatta jäi pitkäaikaissairaiden asiakassegmentoinnin toimintamallin toteutus. Kehittämiskohde vastasi keskellä sote-uudistusta ymmärrettävääkin muutosvastarintaa ja kehittäminen siirrettiin hankkeen toiseen vaiheeseen.

Investoinnissa tehdyillä toimenpiteillä luotiin pohjaa toimintamalleille hoitotakuun toteutumiseksi. Skenaarioilla ja ennustemallinnuksella pystytään hankkeen toisessa vaiheessa kehittämään palveluita kannattavimpaan suuntaan (lisätään digipalveluita, parannetaan hoidon jatkuvuutta).

1.4 Keskeiset hyödyt

Investointi 1 kohderyhmänä olivat mielesterveys- ja päihdehäiriöistä kärsivät, lähisuhdeväkivaltaa kokeneet ja pitkäaikaissairaat tai pitkäaikaissairauden riskissä olevat asukkaat. Välillisesti vaikutukset koskevat kaikkia alueen asukkaita.

Nuorisoaseman toimintasuunnitelma mahdollistaa nuorten ja mielenterveys- ja päihdepalveluihin pääsyn sujuvasti ja matalalla kynnyksellä. Suurin osa nuorista tulee saamaan avun omalta hyvinvointialueelta ilman viiveitä ja tarve lähettää eteenpäin vähenee, kun hyvinvointialueella on tarjota oikea-aikaista tukea.

Pitkäaikaissairaita koskeva selvitys tulee mahdollistamaan riskiryhmän potilaiden hoidon perusterveydenhuollossa, joka säästää kustannuksia sekä lisää väestön hyvinvointia. Pitkällä aikavälillä asiakkaat voivat ottaa vahvempaa roolia oman terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä, kun heillä on luotettavaan tietoon perustuva palvelu tilanteensa arvioimisen tueksi. Tämä vähentää puhelinruuhkaa, kun osa asiakkaista saa avun sähköisen palvelun kautta.

1.5 Riippuvuudet

Investoinnissa 1 huomioitiin Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -hankkeessa tehtävä kehitystyö ja hankkeita edistettiin rinnakkain välttämällä päällekkäisyydet. Hoitotakuun osalta terveyden- ja suunterveydenhuollon toimintamalleja kehitettiin Tulevaisuuden sosiaali- ja

terveyskeskushankkeessa. Tämän vuoksi investoinnissa 1 edistettiin hoitotakuun toteutumista mielenterveys- ja päihdepalveluissa.

2 Investointi 2

2.1 Tausta ja yleiskuvaus

Investoinnissa 2 oli tarkoitus jatkaa rakenneuudistushankkeessa käynnistettyä sähköisen palveluvalikon suunnittelua. Palveluvalikko on sekä ammattilaisten, yhteistyökumppaneiden että asiakkaiden käytettävissä hyvinvointialueen verkkosivuilla. Palveluvalikon kautta asiakkaat löytävät tarvitsemansa palvelut helposti jo varhaisessa vaiheessa. Palveluvalikon suunnittelussa huomioidaan kuntiin jäävät palvelut, hyte- ja yhdyspintatyöskentely, sekä 3. sektori. Asiakkaiden tuentarpeeseen pystytään vastaamaan paremmin myös 3. sektorin palveluita hyödyntäen.

Tavoitteena on, että sähköinen palveluvalikko osaltaan edistää hoitotakuun toteutumista vahvistamalla palvelujen saatavuutta varhaisessa vaiheessa, jonka avulla pitkäaikaissairausten riskissä olevat henkilöt löytävät palveluiden piiriin varhaisemmassa vaiheessa. Tavoitteena on myös vertaistuen vahvistaminen sähköisen palveluvalikon avulla ennaltaehkäisevissä palveluissa. Sähköinen palveluvalikko tulee myöhemmin olemaan osa investointi 4:ssä kuvattua asiointiportaalia ja kytkeytyy myös kansalliseen sähköisen perhekeskuksen kokonaisuuteen. Tässä palvelu laajennetaan koskemaan alueen kaikkia asiakasryhmiä.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen strategian yhdeksi painopisteeksi on nostettu asukkaiden osallisuuden lisääminen sekä yhteistyö alueen järjestötoimijoiden kanssa. Palveluvalikon käyttöönotto lisää asukkaiden mahdollisuuksia vaikuttaa omaan terveyteen ja hyvinvointiin, ja samalla lisää vuoropuhelua alueen toimijoiden sekä järjestötoimijoiden välillä.

2.2 Tavoitteet

Investoinnin tavoitteena oli ennaltaehkäisevien palveluiden saatavuuden parantaminen varhaisemmassa vaiheessa, jolloin palvelutarve tunnistetaan ja siihen vastataan aiemmin. Sähköistä palveluvalikkoa koskeva tavoite jäi osittain saaavuttamatta, koska kansallinen kehitystyö on vasta alkamassa. Alueellista kehittämistyötä edistettiin kuitenkin valikon sisällön keräämisellä hankeaikana.

2.3 Tuotokset

Investoinnin 2 tärkeimpänä tuloksena oli tulevan palveluvalikon sisällön täydentyminen alueellisilla palveluntuottajilla. Hankeaikana ei vielä päästy edistämään tämän osalta digipalvelujen käytön lisääntymistä tai sote- ja hyte-palvelujen löydettävyyttä asiakas näkökulmasta. Tekninen toteutus jäi odottamaan myöhemmin investoinnissa 4 kuvattua sähköisten palvelujen kokonaisuutta.

Investoinnin toimenpide täydensi jo aloitettua pohjaa monialaisten palvelujen integroiduille toimintamalleille ja digitaalisten palveluiden täydentymiselle.

2.4 Keskeiset hyödyt

Investointi 2 kohderyhmänä olivat sekä ammattilaiset että pitkäaikaissairaat asukkaat. Monialaisen palvelutarjottimen käyttöönotto tulee lisäämään asiakkaiden mahdollisuuksia ennaltaehkäisevien ja varhaisen vaiheen palvelujen käyttöön omaehtoisesti, mikä sekä parantaa palveluihin pääsyä oikea-aikaisesti että keventää palvelurakennetta.

2.5 Riippuvuudet

Investoinnissa 2 huomioitiin mm. investoinnissas 4 tehtävä digipalvelujen kokonaisuuden kehittämistyö.

3 Investointi 3

Itä-Uusimaa ei saanut rahoitusta investointiin 3. Yhteistyötä sosiaalisuamiskeskus Verson kanssa tehtiin osana muuta kehittämistyötä.

3.1 Tausta ja yleiskuvaus

3.2 Tavoitteet

3.3 Tuotokset

3.4 Keskeiset hyödyt

3.5 Riippuvuudet

4 Investointi 4

4.1 Tausta ja yleiskuvaus

Sähköisten palveluiden kehittäminen oli jatkoa alueen Rakenneuudistushankkeen aikana tehdylle työlle. Hankkeessa kehitettiin etäpalvelujen toimintamalleja (etävastaanotto, etäkonsultaatio ja chat-palvelu) sekä käyttöönotettiin VideoVisit palvelu etäpalveluiden toteuttamiseksi Porvoossa, Sipoossa, Askolassa, Loviisassa ja Lapinjärvellä. Etävastaanoton toimintamalleja pilotoitiin viidessä eri palvelussa (aikuissosiaalityö, mielenterveys- ja päihdepalvelut, kouluterveydenhuolto, avosairaanhoito ja perhevalmennus). Vuoden 2022 aikana toimintaa pyrittiin vakiinnuttamaan ja laajentamaan. Lisäksi alueen hanketyöntekijät osallistuivat mm. DigiFinlandin koordinoimiin kansallisten palvelujen yhteiskehittämiseen.

Investoinnin 4 tavoitteena oli lisätä sähköisten yhteydenotto- ja asiointikanavien käyttöä ja näin tarjota asiakkaille vaihtoehtoja siihen, miten ja milloin ottaa yhteyttä sosiaali- ja terveyspalveluiden yksiköihin. Sähköisten palveluiden käyttöä lisäämällä säästetään ihmisten

liikkumista paikasta toiseen, mikä tukee hankkeen kestävä kehityksen tavoitteita ja edistetään hoitotakuun toteutumista.

Tavoitteena on, että vuoteen 2024 mennessä sähköiset palvelut löytyvät kootusti yhdestä portaalista / sivustolta, eivätkä eri kuntien tai hyvinvointialueen eri palveluiden sivuilta. Palveluiden käyttö lisääntyy, kun niiden pariin löytää entistä helpommin. Vuosina 2023-2025 tavoitteena on lisätä ja kehittää sähköisiä palveluja uusien käyttökohteiden osalta.

Hankkeen tavoitteena on, että sähköisten palveluiden käyttö lisääntyy ja alue pääsee kansalliseen tavoitteeseen, jossa 35 % kontakteista hoidetaan etänä sähköisin välinein vuoden 2025 loppuun mennessä. Vuoden 2022 aikana alueen digipalveluiden kypsyystaso on tiedossa, ja sen pohjalta on laadittu digistrategia palveluiden sekä osaamisen lisäämiseksi.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen strategiassa nostetaan digipalveluiden rooli merkittäväksi osaksi palvelutuotantoa, tulevaisuudessa jopa merkittävimmäksi tavaksi tuottaa palveluita. Hankkeen toimenpiteillä pystytään antamaan tähän työhön vaikuttavia työvälineitä, sekä toimintaa uudistamalla auttamaan hyvinvointialuetta etenemään tätä tavoitetta kohti.

4.2 Tavoitteet

Tavoitteisiin digipalvelujen nykytila-arvion ja kypsyystason osalta päästiin THL:n koordinoimana. Lisäksi Digisote-keskuksesta ja sen tarpeesta tehtiin selvitys, jonka pohjalta toimintaa kehitetään hankkeen toisessa vaiheessa.

Tavoitte digipalvelujen käytön laajentamisesta jäi osittain saavuttamatta, vaikka esimerkiksi etävastaanottojen käyttöönoton tukeen panostettiin. Tavoite kansalliseen yhteiskehittämiseen osallistumisesta saavutettiin mm. HUSn Terveyskylä -konseptin osalta.

4.3 Tuotokset

Tärkeimpinä tuloksina investoinnin 4 osalta voidaan mainita digipalvelujen kypsyystason selvittäminen, digisotekeskusselvitys sekä selvitys alueellisista digipalveluista. Digisoteyksikön tarve osoitettiin ja asiointiportaalin suunnittelu saatiin käyntiin. Digipalvelut koottiin selkeäksi kokonaisuudeksi hyvinvointialueen verkkosivuille, sekä laadittiin suunnitelma digipalveluiden tulevaisuuden näkymästä. Tuotokset toimivat pohjana toisen vaiheen hankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa. Digistrategiaa ei hankkeessa edistetty, mutta digiosaamisen kartoitus henkilöstölle saatiin hankeajana valmisteltua. Sen toteutus jää vuodelle 2023.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen kontakteista hoidetaan nykytila-arvion perusteella 19 %.

4.4 Keskeiset hyödyt

Investoinnilla 4 saavutetut hyödyt ovat toiminnan muutoksen pohjana alueen sähköisiä palveluja kehitettäessä. Sähköisten palveluiden käyttöä lisäämällä saadaan ammattilaisten aikaa kohdennettua paljon palveluita käyttävien henkilöiden hoitamiseen. Sähköiset palvelut lisääntyvät pitkäaikaissairaiden henkilöiden hoidon tukena, ja tunnistamme pitkäaikaissairausten riskissä olevat henkilöt sähköisten terveystarkastusten avulla.

4.5 Riippuvuudet

Investoinnin 4 toimenpiteitä tehtiin tiedostaen muissa sote-uudistushankkeissa (Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus- sekä Tulevaisuuden kotona asumista tukevat palvelut iäkkäille -hankkeet) työnalla oleva digipalvelujen kehitystyö. Lisäksi seurattiin ICT-muutoshankkeen etenemistä.